960709-1

Slovo „metafyzika“ je knihovnického původu (jako autor je uváděn Andronikos z Rhodu), a jeho filosofický význam byl ustaven dodatečně a v závislosti na posunutých významech jak slova „FYSIS“, tak předpony „META“. Problematizace těchto posunů, vyplývající z hlubokého otřesu celé tradiční „metafyziky“ v době tzv. modernity, uvolňuje toto docela pěkné slovo pro použití v nových významech resp. v nových interpretacích, které by se např. mohly opřít o původnější, autentičtější významy obou zmíněných kořenů. Především je třeba opustit onu problematickou prostorovost rozdílu mezi tím, co je dole a co je nahoře, která vedla k chybnému překladu/výkladu předpony META- jako supra- (takže se pak „meta-fyzická skutečnost“ stala skutečností supra-naturální, tedy „nad-přirozenou“). META znamená v řečtině „za“ (zatímco jako „supra“ by bylo možno přeložit pouze HYPER); metafyzická skutečnost by tak byla skutečností, která je za skutečností fyzickou a ke které by skutečnost fyzická měla být odkazem či poukazem. Všechno fyzické by tak mělo svůj smysl v tom, že a jak poukazuje „za sebe“, tj. ve skutečnosti (po změně orientace ve vztahu k času resp. k budoucnosti) „před sebe“, totiž k tomu, co přichází tak, že se uskutečňuje. Tak se proti prostorové opozici toho, co je „nahoře“ a „dole“, dostává k slovu opozice zcela jiného druhu, totiž opozice časová: proti tomu, co „jest“ (a „bylo“), stojí „to“, co sice (ještě) není, ale přichází. Docela zvláštní je pro tuto „opozici“ to, že nejde ani o rozpornost ryze vnější, ani o rozpornost vnitřní. To, co jest (co už nastalo), dostává svůj význam a smysl pouze v kontextu s tím, co přichází a nastává (a tedy nejen v opozici vůči němu). Stručně by bylo možno říci, že metafyzické dává (pravý) smysl fyzickému a tak představuje (vyjevuje) fyzické jako poukazující k metafyzickému. V tom smyslu nejde tedy o prostou opozici, a pouhý rozpor, nýbrž o napětí, směřující (nebo také nesměřující) k fyzickému vyústění („uskutečnění“), které by mohlo (ale nemuselo) být v metafyzickém smyslu přijatelné, akceptovatelné.

(Písek, 960709-1.)